

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

-

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

Selonteossa kytketään hyvin kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeet laajaan yhteiskunnalliseen kontekstiin ja Talent Boost toimenpideohjelmaan. Taustoitus antaa monipuolisen katsauksen kotoutumisen keskeisiin ilmiöihin. Heterogeenisen maahanmuuttajaryhmän kohdistuvassa selonteossa kohderyhmäsegmentointi ja sitä kautta myös toimenpiteiden tarkastelu ovat keskeistä.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Koska maahanmuuttajat ovat kohderyhmänä hyvin heterogeeninen ryhmä, näemme maahanmuuttajien segmenttilähtöisellä palveluekosysteemirakenteella voitavan tavoitella myös korkeakoulutettujen kohderyhmässä parempaa kokemusta kotoutumisprosessista ja saavutettavan parempia tilastollisia työllistymistuloksia. Oleellista olisi jatkossa tilastoida myös korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kohderyhmän osalta laadullista työllistymistä. Prosesseissa, tilastoinnissa, rahoitusmekanismeissa on tärkeää tulevaisuudessa huomioida uudet kehitteillä olevat rakenteet ja prosessit.

Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osalta huomioisimme tässä osa-alueessa myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) "Taustalla on väliä ulkomaalaistaustaiset korkeakoulupolulla"- raportissa nousseet huomiot. Tässä arvioinnissa nousi esiin erityisesti mm. seuraavat havainnot: kieliopintojen tulee tukea opiskelijan edellytyksiä korkeakoulutukseen (selonteon kontekstissa huomio kieliopintojen tukemisesta myös asiantuntijatehtäviin), opintojen yhteyttä työelämään tulee lisätä, hankelähtöisyydestä tulee pyrkiä kohti toiminnan systemaattista kehittämistä, positiivisen erityiskohtelun tarve tulee tunnistaa.

Työelämän vastaanottavuuden ja asenneilmapiiriin vaikuttavat toimenpiteet ovat keskeisiä ja tukevat Talent Boost toimenpideohjelman kokonaisuutta. Konkreettisena uutena toimenpiteenä pohdimme - voisiko korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osalta toimenpiteinä tulevaisuudessa mieltä erilaisten koulutus- ja/ tai palvelusetelien hyödyntämisen mahdollisuutta korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan hyödyntämiseksi? Koulutus-/ palvelusetelillä korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan kehittämistä voitaisiin myös tämän toimenpiteen kautta välillisesti ohjata.

Nyt käynnistyvässä korkeasti koulutettujen osaamiskeskuspalvelussa ja pk-seudun kuntakokeiluissa on jo nyt ennen toiminnan käynnistymistä havaittu, että nykyinen hankelähtöinen taloudellinen ohjausmalli ei tue laaja-alaista nopeaa osaamisen tunnistamista eikä myöskään tarkoituksenmukaisen osaamista täydentävän korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan hyödyntämistä. Prosesseissa ja tiedon siirrossa digitalisaation tuomia ratkaisuja tulisi tarkastella myös poikkihallinnollisesti. Miten esim. Te-hallinnon ja korkeakoulujen tiedon siirtoa voidaan kehittää. Tarjonnan ja kysynnän näkyvyyden osalta työmarkkinatorin ja opintopolun rajapinnat ovat varmastikin olleet jo tarkastelussa, miten Virta-tietokanta ja Te-hallinnon ura-tietokannan vuoropuhelua voitaisiin kehittää tulevaisuudessa - tämä on varmastikin yksi jatkuvan oppimisen uudistamisen ja työllisyyspalveluiden ratkaisujen välimaastossa oleva laajempi pohdittava kysymys.

Toimenpidetasolla on selonteossa nostettu keskiöön maahanmuuttajataustaisten naisten työllistämisen edistäminen. Korkeakoulutetuilla naisilla työllistymismahdollisuudet ovat muita naisia paremmat, mutta monelle on tarjolla vain koulutusta vastaamatonta työtä, mikä ei kannusta työmarkkinoille palaamiseen (Larja 2020). Juuri käyty hallituspuolueiden välinen keskustelu mm. kotihoidontukeen liittyvistä asioista on osoittanut tämän toimenpiteen poikkihallinnollisen tematiikan ja helppojen ratkaisujen löytämisen haasteellisuuden. Ammattikorkeakoulukonteksti työelämälähtöisenä toimijana voisi toimia hyvänä jatkuvan oppimisen ja työllistämisen edistämisen toimintaympäristönä uusien lyhytkestoisten kotoutumista tukevien koulutuskonseptien kautta vrt. Metropolian kuntakokeiluihin kytkeytyvä korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskushanke, SIMHE polku hanke jne. .

Koulutustason merkitystä työllisyyteen yleisesti on sivuttu selonteossa, mutta miten maahanmuuttajan englannin kielen osaaminen näyttäytyy työllisyyden ja osallisuuden tematiikassa? Käytännöstä nousseen kokemuseräisen tiedon perusteella korkeasti koulutetut, englannin kieltä osaavat ulkomaalaissyntyiset työllistyvät vähintään suorittavan tason töihin. Tunnistettuna haasteena on kuitenkin havaittu, että nopea työllistyminen saattaa jumiuttaa urakehityksen huomattavasti osaamista alemmalle tasolle eikä työssä myöskään asiantuntija-ammateissa vaadittava kielitaito kehity. Löytyykö tästä selontekoon tutkimuksellista tai tilastollista dataa?

Kohtaan korkeakoulutus s. 42 kommentti

Tekstikohta- Osana kuntakokeilua kehitetään korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskuskonsepti pääkaupunkiseudulle. Tavoitteena on saada palvelut pääkaupunkiseudun noin 10 000 korkeakoulutetun vieraskielisen työttömän ulottuville. Palvelukonsepti toteutetaan yhteistyössä SIMHE-vastuukorkeakoulu (Supporting Immigrants in Higher Education) Metropolian kanssa ja ohjaus seudun korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutuksiin perustuu SIMHE-palvelutuotteisiin.

Muutosehdotus - Osana kuntakokeilua kehitetään korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskus konsepti pääkaupunkiseudulle. Tavoitteena on osana kuntakokeilujen palveluprosessia saada korkeakoulujen palvelut pääkaupunkiseudun noin 10 000 korkeakoulutetun vieraskielisen työttömän ulottuville. Palvelukonsepti toteutetaan yhteistyössä maahanmuuton vastuukorkeakoulun, SIMHE-palveluita tarjoavan (Supporting Immigrants in Higher Education) Metropolian kanssa. Metropolian kehittämässä korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskuksessa hyödynnetään jo kehitettyjä SIMHE ohjaus ja osaamisen tunnistamisen palveluja, mallinnetaan työmarkkinalähtöisiä työllistymistä ja suomen kieltä edistäviä lyhytkestoisia jatkuvan oppimisen koulutusratkaisuja sekä ohjataan asiakaslähtöisesti palvelua käyttäviä hyödyntämään seudun eri korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutuksia.

Maahanmuuttajille suunnattujen koulutusten osalta varmaan olisi tässä myös syytä korostaa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen välineiden kehittämistä, joiden avulla aikaisemmin hankittu osaaminen esimerkiksi lähtömaassa saadaan käyttöön mahdollisimman joustavasti ja tehokkaasti. (nyt kohdassa puhutaan lähinnä pätevyityskoulutuksista)

Korkeakoulujen kansainvälisyysohjelmaan kytkeytyvää Talent Boost - palvelulupaukseen liittyen on hyvä huomioida, että ammattikorkeakouluissa kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden suomen kielen opetukseen ja työssä oppimiseen harjoittelujen kautta panostetaan. Kielen oppimisen motivaatiota edistetään kielen oppimiseen kytketyillä apurahamalleilla.

Jatkossa olisi hyvä kehittää ja valikoida kansainväliset tutkintokoulutukset alueiden työmarkkinatarpeen ja työllistymisvalmiuksien pohjalta.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

Vastaanottokeskukset tarjoavat velvoittavaa työtoimintaa keskuksen alueella ja muuta aktivoivaa toimintaa, esimerkiksi vapaaehtoistyömahdollisuuksia, myös vastaanotto-keskuksen ulkopuolella - hyvä asia, että aktivoiva toiminta on velvoittavaa. Asiakkaiden työllistyminen ansiotyöhön jo lupaprosessin aikana mahdollistuu sujuvien prosessien kautta. Entä oleskelulupaperusteen muuttaminen sujuvasti tilanteen muuttuessa? Aktiivisuudesta ja oma-aloitteisuudesta tulisi palkita ja siihen löytää kannustimia.

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Valitut toimenpiteet ovat keskeisiä ja kannatettavia

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumisohjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Segmentoidun kotoutumisohjelman tulisi soveltuvien osin hyödyntää Talent Boost - ohjelman houkuttelevuus elementtejä myös integraation tukena Suomeen. Kotoutumisohjelmassa asetetaan kielitaidon tavoitetaso nykytilaa vastaten tasolle B1.1. Mikäli maahanmuuttajan kielitaitotaso jäisi ohjelman päättyessä alle toimivan kielitaitotason, tulisi ohjelman päättyessä sopia asiakkaan kanssa toimista kielitaidon jatkokehittämiseksi esimerkiksi työllisyysuunnitelmassa, mikäli henkilö ei ole työllistynyt. Kommentti: voidaanko lukutaidottomille ja korkea koulutetuille asettaa sama

tavoitetaso. Kohderyhmäsegmentoinnille olisi ehdottomasti tarvetta oppimisvalmiuksienkin tarkastelun näkökulmasta.

Vrt kommentit luku 7. Voisiko korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osalta toimenpiteinä tulevaisuudessa mieltä erilaisten koulutus- ja/ tai palveluseleiden hyödyntämisen mahdollisuutta korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan hyödyntämiseksi? Koulutus-/palvelusetelillä korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan kehittämistä voitaisiin myös tämän kautta välillisesti ohjata. Ammattikorkeakouluissa tuotetaan ja kehitetään paljon myös työllistymistä edistäviä koulutusratkaisuja ja voisi kuvitella no. korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osalta työelämäverkostojen löytyvän myös helpommin korkeakouluopintoihin linkitettyjen harjoittelujen kautta.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

Kotoutumisen edistämässä eri ekosysteemitomijoiden roolien ja vastuiden tarvelähtöinen kirkastaminen ja pitkäjänteisen toiminnan mahdollistaminen olisi tärkeä toimenpide huomioiden myös samanaikaisesti käynnissä oleva koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekarttatyö.

Vrt. myös kommentit luku 7 ja 10 - Voisiko korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osalta toimenpiteinä tulevaisuudessa mieltä erilaisten koulutus- ja/ tai palveluseleiden hyödyntämisen mahdollisuutta korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan hyödyntämiseksi? Koulutus-/palvelusetelillä korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan kehittämistä voitaisiin myös tämän kautta välillisesti ohjata.

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Vrt. myös kommentti luku 11- Kotoutumisen edistämässä eri ekosysteemitomijoiden roolien ja vastuiden tarvelähtöinen kirkastaminen ja pitkäjänteisen toiminnan mahdollistaminen olisi tärkeä toimenpide huomioiden myös samanaikaisesti käynnissä oleva koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekarttatyö.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Luku kolme on kovin abstraktia tekstiä- onnistuisiko konkretisointi kotoutumisen keskeisten toimijoiden roolituksen kautta. Korkeakoulujen osalta nostaisin myös käynnissä olevan saavutettavuusohjelman tähän osa-alueeseen (OKM). Koulutusjärjestelmän merkitys hyvien väestösuhteiden ja yhteenkuuluvuuden tunteen luojana ja kehittäjänä on suuri. Maahanmuuttajien työmarkkinoille integroitumisen kannalta on ensisijaisen tärkeää korkeakoulujen työ, sillä merkittävä osa esihenkilöistä koulutetaan korkeakouluissa. Korkeakoulujen tuleekin valmistaa opiskelijansa toimimaan monikulttuurisessa ja -kielisessä ympäristössä.

Onko kaksisuuntainen kotoutuminen jäänyt tarkoituksella vähemmälle huomiolle tässä ohjelmassa?

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

Kaikkiin tmp-ehdotuksiin huomiona asiakaslähtöisyyden ja kohderyhmäsegmentoinnin tärkeys. Hyvän kotoutumispalvelukokemuksen kautta myös määrälliset kotoutumismittarit paranevat. Millä

keskeisillä mittareilla kotoutumishjelmaa tullaan arvioimaan - nämä olisi hyvä saada vielä kootusti loppuun.

Soikko Noora
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy - Heidi Stenberg, SIMHE